

**Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z przedmiotu „wiedza o społeczeństwie” dla klasy 2 liceum ogólnokształcącego.
W centrum uwagi cz. 2. Zakres rozszerzony.**

Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny:				
	konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	podstawowe (ocena dst.) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
	2	3	4	5	6
I. Państwo, polityka, demokracja					
Temat lekcji: Instytucja państwa					
- cechy państwa - funkcje państwa - rodzaje władzy - legitymizacja władzy - teoria genezy państwa	- wymienia trzy podstawowe cechy/atrybuty państwa [terytorialność, suwerenność, przymusowość]; - rozpoznaje i wymienia różne rodzaje władzy; - wymienia podstawowe teorie dotyczące genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska]; - wymienia podstawowe funkcje państwa.	- podaje klasyczną definicję państwa [G. Jellinek]; - wyjaśnia, na czym polegają trzy podstawowe cechy/atrybuty państwa [terytorialność, suwerenność, przymusowość]; - rozpoznaje specyficzne cechy władzy państwowej; - wyjaśnia, czym	- charakteryzuje władzę jako zjawisko społeczne; - charakteryzuje podstawowe teorie genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska]; - porównuje różne typy legitymizacji władzy [według M. Webera]; - wyjaśnia różnicę między władzą państwową a władzą publiczną.	- porównuje podstawowe teorie genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska]; - analizuje i porównuje ze sobą różne definicje państwa [np. G. Jellinka, Arystotelesa, marksistów]; - uzasadnia konieczność istnienia państwa; - buduje argumenty	- opracowuje krytyczną analizę różnych teorii genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska]; - organizuje debatę na forum społeczności szkolnej, np. na temat funkcji państwa we współczesnym świecie, a także aktywnie uczestniczy w

		jest legitymizacja władzy; ▪ rozpoznaje poszczególne typy legitymizacji władzy [według M. Webera]; ▪ rozpoznaje podstawowe teorie genezy państwa [Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju, marksistowska]; ▪ podaje przykłady realizacji poszczególnych funkcji państwa; ▪ odczytuje z różnych źródeł [tabele, wykresy, schematy, wyniki badań opinii publicznej,		i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. funkcji państwa we współczesnym świecie.	dyskusji, formułując odpowiednie argumenty.
--	--	---	--	---	--

		teksty publicystyczne] informacje dotyczące państwa.			
Temat lekcji: Obywatel i obywatelstwo					
- obywatelstwo - prawa i obowiązki obywatela polskiego - nabywanie obywatelstwa - bezpieczeństwo - utrata obywatelstwa - podwójne obywatelstwo	- podaje przykłady praw i obowiązków obywatela Polski; - wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć związanych z nabyciem obywatelstwa [prawo ziemi, prawo krwi]; - podaje podstawowy sposób nabycia obywatelstwa polskiego.	- wyjaśnia, czym jest obywatelstwo; - wyjaśnia znaczenie podstawowych pojęć związanych z nabyciem obywatelstwa [naturalizacja, repatriacja]; - wyjaśnia, kim jest obywatel polski; - wyjaśnia, w jaki sposób można nabyć obywatelstwo polskie; - wyjaśnia kwestię posiadania obywatelstwa kilku państw	- analizuje i porównuje ze sobą sposoby nabywania obywatelstwa polskiego; - wyjaśnia, w jaki sposób i w jakich okolicznościach można utracić obywatelstwo, w tym obywatelstwo polskie; - przedstawia problemy wynikające z braku obywatelstwa.	- porównuje, w jaki sposób instytucja obywatelstwa funkcjonowała w różnych okresach historycznych; - omawia zasadę wyłączności obywatelstwa; - charakteryzuje działania ONZ służące ochronie obywateli.	odszukuje, analizuje i prezentuje informacje dotyczące sposobów nabywania obywatelstwa, możliwości posiadania wielu obywatelstw oraz sytuacji obywateli w innych państwach.

		z uwzględnieniem przepisów prawa polskiego.			
Temat lekcji: Polityka					
- definicje pojęcia „polityka” - współczesne koncepcje polityki - konflikt polityczny - kompromis polityczny	- podaje przykłady działań definiujących politykę; - podaje przykłady współczesnych konfliktów politycznych.	- wyjaśnia pochodzenie pojęcia „polityka”; - podaje przykłady różnych definicji i koncepcji polityki; - wymienia przyczyny konfliktów politycznych; - wyjaśnia, na jakich zasadach i w jakich okolicznościach wypracowano wybrane kompromisy polityczne we współczesnym świecie.	- analizuje i porównuje ze sobą różne współczesne koncepcje polityki; - analizuje przyczyny, przebieg i konsekwencje przykładowych konfliktów politycznych.	- analizuje i porównuje ze sobą różne historyczne definicje pojęcia „polityka”; - omawia i analizuje destrukttywne i konstruktywne strategie postępowania w trakcie konfliktu politycznego.	gromadzi, analizuje i prezentuje na forum informacje na temat wybranych konfliktów politycznych we współczesnym świecie.
Temat lekcji: Myśl polityczna					
- ideologia polityczna - doktryna	wymienia podstawowe założenia liberalizmu, konserwatyzmu,	wyjaśnia, czym jest myśl polityczna;	wyjaśnia różnicę między ideologią, doktryną i programem	przedstawia genezę myśli liberalnej, konserwatywnej	odszukuje, analizuje i prezentuje informacje na temat

- polityczna - program polityczny - liberalizm - konserwatyzm - socjaldemokracja - katolicka nauka społeczna - komunizm - faszizm - nazizm - ruchy społeczne - ruchy narodowe - ruchy separatystyczne - ruchy regionalne - myśl propaństwowa	socjaldemokracji i katolickiej nauki społecznej; - wymienia podstawowe założenia faszyzmu, nazizmu i komunizmu; - wymienia podstawowe założenia ideowe ruchów narodowych, regionalnych i separatystycznych oraz myśli propaństwowej.	- przedstawia podstawowe założenia liberalizmu, konserwatyzmu, socjaldemokracji i katolickiej nauki społecznej; - omawia podstawowe założenia faszyzmu, nazizmu i komunizmu; - wymienia cechy charakterystyczne ruchów społecznych; - porównuje rodzaje ruchów społecznych [ruchy rewolucyjne, reformatorskie, ekspresywne]; - omawia założenia ideowe ruchów narodowych, regionalnych i separatystycznych	politycznym; - wyjaśnia, czym jest ideologia polityczna; - porównuje ze sobą myśl liberalną, myśl konserwatywną, myśl socjaldemokratyczną i katolicką naukę społeczną; - wskazuje różnice w pojmowaniu równości, wolności i sprawiedliwości w ramach różnych nurtów myśli politycznej; - wyjaśnia, na czym polega klasyfikacja poglądów politycznych na lewicowe i prawicowe; - dokonuje krytyki założeń faszyzmu, nazizmu i komunizmu z uwzględnieniem praw człowieka i zasad demokracji; - omawia genezę myśli faszystowskiej, nazistowskiej i komunistycznej oraz	i socjaldemokratycznej oraz katolickiej nauki społecznej, a także wymienia głównych przedstawicieli tych nurtów; charakteryzuje genezę, założenia i formy działania współczesnych ruchów feministycznych, ekologicznych, alterglobalistycznych.	wybranych ruchów narodowych, regionalnych, separatystycznych we współczesnym świecie; organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. współczesnym ruchom feministycznym, ekologicznym i alterglobalistycznym, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.
---	--	--	--	--	--

		ych oraz myśli propaństwowej; ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „alterglobalizm”, „ekologizm”, „feminizm”; ▪ odczytuje z różnych źródeł [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, teksty publicystyczne] informacje dotyczące poglądów politycznych rozpowszechnionych w społeczeństwie.	wymienia głównych przedstawicieli tych nurtów; ▪ analizuje przyczyny powstawania ruchów społecznych; ▪ porównuje ze sobą założenia myśli propaństwowej i anarchizmu; ▪ podaje przykłady ruchów narodowych, regionalnych i separatystycznych we współczesnym świecie.		
Temat lekcji: Demokracja i jej geneza					
▪ demokracja przedstawicielska ▪ demokracja bezpośredni	▪ podaje podstawową definicję pojęcia „demokracja”; ▪ wymienia podstawowe zasady demokracji	▪ omawia podstawowe zasady demokracji [suwerenności	▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między demokracją formalną a demokracją realną, ▪ omawia wpływ myśli	▪ przedstawia zasady i formy organizacyjne demokracji ateńskiej i republiki	▪ organizuje debatę na forum społeczności szkolnej, np. na temat:

▪ a i jej formy ▪ zasady demokracji ▪ geneza demokracji ▪ polskie tradycje demokratyczne ▪ ustrój PRL ▪ demokracja a autorytaryzm i totalitaryzm	[suwerenności ludu, trójpodziału i równowagi władz, konstytucjonalizmu, praworządności, pluralizmu]; ▪ podaje przykładowe formy demokracji bezpośredniej i pośredniej; ▪ wyjaśnia, na czym polega powszechne prawo wyborcze; ▪ wymienia podstawowe cechy ustroju z okresu tzw. Polski Ludowej.	ludu, trójpodziału i równowagi władz, konstytucjonalizmu, praworządności, pluralizmu]; ▪ wyjaśnia etymologię słowa „demokracja”; ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między demokracją bezpośrednią a demokracją pośrednią; ▪ rozpoznaje podstawowe formy demokracji bezpośredniej [referendum, plebiscyt, inicjatywa ludowa, weto ludowe]; ▪ wymienia główne fazy procesu	oświeceniowej na proces kształtowania się fundamentów współczesnej demokracji; ▪ udowadnia, że rozwiązania polityczno-ustrojowe z okresu tzw. Polski Ludowej [monizm, kierownicza rola gremiów decyzyjnych PZPR, system fikcji ustrojowych] miały charakter niedemokratyczny; ▪ porównuje ze sobą zasady i przepisy prawne zawarte w konstytucjach polskich z 1921 i 1952 roku.	rzymskiej; ▪ charakteryzuje średniowieczne reprezentacje stanowe, w tym przedstawia genezę współczesnego parlamentaryzmu; ▪ dokonuje krytycznej analizy ustroju demokratycznego, w tym wskazuje pozytywne i negatywne aspekty jego funkcjonowania; ▪ uzasadnia stwierdzenie o niedemokratycznym charakterze rozwiązań polityczno-ustrojowych z okresu tzw. Polski Ludowej [ludowładztwo, jednolitość władzy państwowej, społeczna własność środków produkcji, centralizm demokratyczny].	- wad i zalet demokracji. - wyzwań stojących przed demokracją we współczesnym świecie, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.
---	---	---	---	---	--

		kształtowania się demokracji; ▪ wymienia główne fazy procesu upowszechniania się praw wyborczych; ▪ przedstawia podstawowe zasady ustrojowe zawarte w artykułach henrykowskich; ▪ przyporządkowuje do podstawowych zasad demokracji konkretne przepisy konstytucji marcowej; ▪ omawia rozwiązania polityczno-ustrojowe z okresu tzw. Polski Ludowej [monizm, kierownicza rola			
--	--	---	--	--	--

		gremiów decyzyjnych PZPR, system fikcji ustrojowych].			
Temat lekcji: Transformacja ustrojowa – od PRL do III RP					
▪ demokratyzacja ▪ transformacja ustrojowa ▪ reformy ▪ rewolucja ▪ komunizm ▪ Okrągły Stół ▪ dekomunizacja ▪ lustracja	▪ podaje podstawowe elementy rewolucji i reformy rozumianych jako dwa modele zmiany ustroju państwa; ▪ wymienia główne postanowienia tzw. Okrągłego Stołu.	▪ na wybranych przykładach przedstawia różne modele demokratyzacji; ▪ wskazuje podstawowe różnice między reformą a rewolucją rozumianymi jako dwa modele zmiany ustroju państwa; ▪ przedstawia główne etapy procesu demokratyzacji państwa polskiego; ▪ charakteryzuje główne postanowienia tzw. Okrągłego Stołu w Polsce;	▪ przedstawia założenia teorii demokratyzacji Samuela Huntingtona; ▪ wskazuje cechy reformy i rewolucji obecne w procesie demokratyzacji, który przebiegał w Polsce na przełomie lat 80. i 90. XX wieku; ▪ omawia główne elementy sporu dotyczącego oceny tzw. porozumień okrągłostołowych w Polsce; ▪ przedstawia etapy procesu dekomunizacji i lustracji w Polsce; ▪ charakteryzuje rolę Instytutu Pamięci Narodowej w procesie dekomunizacji i lustracji; ▪ ocenia wybrane modele dekomunizacji	▪ przedstawia główne etapy światowego procesu demokratyzacji w XIX i XX wieku; ▪ ocenia rolę Michaiła Gorbaczowa w procesie dekomunizacji; ▪ na podstawie dostępnej literatury [np. fragmentów pracy <i>Pamięć po komunizmie</i> Pawła Śpiwaka] dokonuje krytycznej analizy zróżnicowanych ocen dotyczących epoki tzw. Polski Ludowej, funkcjonujących w pamięci społecznej, oraz różnych poglądów na kwestię rozliczenia tego okresu [w tym	▪ dokonuje krytycznej analizy procesu demokratyzacji w Polsce z przełomu lat 80. i 90., w tym ocenia społeczno-ekonomiczne, polityczne i kulturowe skutki tych przemian.

		▪ poprawnie postępuje się terminami „dekomunizacja” i „lustracja”; ▪ wymienia główne zasady regulujące proces lustracji w Polsce; ▪ przedstawia główne cechy wybranych modeli dekomunizacji i lustracji; ▪ rozwija skrótowiec „IPN”; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące społecznej oceny okresu	i lustracji.	lustracji].	
--	--	--	--------------	-------------	--

		tw. Polski Ludowej oraz procesu transformacji ustrojowej państwa polskiego i lustracji; ▪ na podstawie dostępnej literatury [np. fragmentów pracy <i>Pamięć po komunizmie</i> Pawła Śpiewaka] omawia zróżnicowane oceny dotyczące epoki tzw. Polski Ludowej, funkcjonujące w pamięci społecznej, oraz przedstawia różne poglądy na kwestię rozliczenia tego okresu [w tym lustracji].			
Temat lekcji: Współczesna demokracja – problemy i zagrożenia					
▪ korupcja ▪ przeciwdział	▪ rozpoznaje zjawisko populizmu we współczesnej	▪ wymienia cechy populizmu;	▪ porównuje ze sobą populizm i demagogię;	▪ charakteryzuje wybrane ruchy	▪ organizuje debatę na forum

anie korupcji ▪ nepotyzm ▪ populizm ▪ ruchy populistyczne ▪ demagogia ▪ klientelizm ▪ kumoterstwo	polityce; ▪ rozpoznaje patologie życia publicznego: korupcję, nepotyzm, demagogię, klientelizm i kumoterstwo.	▪ wymienia konsekwencje zjawiska populizmu we współczesnej polityce; ▪ odczytuje z różnych źródeł [tabele, wykresy, schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne] informacje dotyczące populizmu, demagogii, korupcji, nepotyzmu, klientelizmu i kumoterstwa.	▪ przedstawia czynniki sprzyjające rozwojowi korupcji oraz skutki tego procederu; ▪ charakteryzuje poznane metody przeciwdziałania korupcji i wymienia instytucje powołane do zwalczania tego zjawiska; ▪ analizuje dane dotyczące skali zjawiska korupcji w Polsce i na świecie; ▪ wykazuje znaczenie klientelizmu w sprawowaniu władzy – na podstawie wybranej literatury [np. rozdziałów VIII i XIII pracy <i>Nierówna przyjaźń. Układy klientalne w perspektywie historycznej</i> Antoniego Mączaka, rozdziału IV rozprawy <i>Demokracja</i> Charles’a Tilly’ego oraz artykułu <i>Klany, kliki i zawłaszczane państwa</i> Janine R.	populistyczne; ▪ charakteryzuje różne formy [w tym formy historyczne] nepotyzmu, demagogii, klientelizmu, kumoterstwa.	społeczności szkolnej, np. na temat współczesnego populizmu, i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji; ▪ gromadzi, analizuje, prezentuje informacje na temat wybranego współczesnego ruchu populistycznego.
---	--	---	--	---	---

			Wedel].		
II. Społeczeństwo a polityka					
Temat lekcji: Społeczeństwo obywatelskie					
▪ idee dotyczące społeczeństwa obywatelskiego i jego istota ▪ funkcje społeczeństwa obywatelskiego ▪ społeczeństwo obywatelskie w Polsce w XX wieku ▪ kapitał społeczny ▪ zaufanie społeczne	▪ wymienia główne idee związane ze społeczeństwem obywatelskim; ▪ podaje przykłady codziennych zachowań sprzyjających budowaniu kapitału społecznego. lub prowadzących do jego zniszczenia.	▪ przedstawia główne idee związane ze społeczeństwem obywatelskim; ▪ wymienia główne etapy procesu kształtowania się społeczeństwa obywatelskiego w Polsce w XX wieku oraz związane z tym procesem problemy; ▪ wyjaśnia znaczenie pojęć „kapitał społeczny” i „zufanie społeczne”; ▪ wyjaśnia, jakie znaczenie mają zaufanie społeczne i kapitał	▪ charakteryzuje główne funkcje społeczeństwa obywatelskiego; ▪ przedstawia XIX-wieczne tradycje polskiego społeczeństwa obywatelskiego; ▪ omawia funkcje kapitału społecznego; ▪ porównuje poziom zaufania społecznego i kapitału społecznego w Polsce i w wybranych krajach europejskich.	▪ porównuje ze sobą różne koncepcje społeczeństwa obywatelskiego; ▪ charakteryzuje formy funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego w Polsce w czasach komunistycznych; ▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat kapitału społecznego i społeczeństwa obywatelskiego w Polsce.	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat kapitału społecznego i społeczeństwa obywatelskiego w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji; ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat kapitału społecznego oraz społeczeństwa obywatelskiego w Polsce i w wybranych państwach świata.

		społeczny dla właściwego funkcjonowania demokracji; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące zaufania i kapitału społecznego.			
Temat lekcji: Organizacje pozarządowe					
▪ trzeci sektor działalności społeczno-gospodarczej ▪ działalność organizacji pozarządowych	▪ podaje przykłady stowarzyszeń i fundacji o zasięgu ogólnopolskim; ▪ wymienia podstawowe cechy organizacji pozarządowych; ▪ wskazuje główne kierunki aktywności organizacji pozarządowych w Rzeczypospolitej Polskiej.	▪ porównuje status prawny stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w Polsce; ▪ odszukuje i prezentuje	▪ charakteryzuje trzy sektory działalności społeczno-gospodarczej w państwie; ▪ omawia procedurę rejestracji stowarzyszeń w Polsce; ▪ porównuje sposób zakładania oraz zasady funkcjonowania	▪ określa, jakie znaczenie ma funkcjonowanie organizacji z trzeciego sektora życia publicznego dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego; ▪ formułuje	▪ przygotowuje i przeprowadza kampanię społeczną mającą na celu wypromowanie wybranej organizacji pozarządowej; ▪ organizuje na forum społeczności

▪ stowarzyszenia ▪ fundacje ▪ organizacje pożytku publicznego ▪ think-tank		informacje na temat funkcjonowania wybranej organizacji z trzeciego sektora; ▪ charakteryzuje główne kierunki aktywności organizacji pozarządowych w Polsce; ▪ wymienia formy społecznego wsparcia dla organizacji pożytku publicznego; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł dane statystyczne dotyczące funkcjonowania organizacji trzeciego sektora; ▪ wymienia zakres niezbędnych uregulowań, które muszą	fundacji i stowarzyszeń w Polsce; ▪ interpretuje przepisy prawne dotyczące funkcjonowania stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe [źródła narracyjne, ikonograficzne] dotyczące organizacji z trzeciego sektora; ▪ przedstawia działalność wybranego think tanku.	argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. roli organizacji pozarządowych we współczesnym świecie.	szkolnej debatę poświęconą np. roli organizacji pozarządowych we współczesnym świecie oraz aktywnie uczestniczy w dyskusji; ▪ aktywnie działa w jednej z organizacji pozarządowych.
---	--	---	--	--	--

		zostać uwzględnione w statucie stowarzyszenia; ▪ przygotowuje według wzoru projekt statutu stowarzyszenia lub fundacji ▪ wyjaśnia, czym są think tanki i jaką rolę odgrywają.			
Temat lekcji: Spółdzielczość i organizacje zawodowe					
▪ spółdzielnia ▪ spółdzielczość w Polsce ▪ związek zawodowy ▪ związki zawodowe w Polsce ▪ organizacja pracodawców w ▪ samorząd zawodowy ▪ grupa interesu	▪ wyjaśnia, na czym polega spółdzielczość; ▪ podaje przykłady spółdzielni funkcjonujących współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ wymienia cele i przykładowe działania związków zawodowych; ▪ wymienia główne centrale związków zawodowych w Polsce.	▪ wymienia rodzaje spółdzielni funkcjonujących współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ charakteryzuje cele działalności związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów zawodowych; ▪ podaje przykłady działań	▪ przedstawia związki zawodowe i centrale związkowe funkcjonujące współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ prezentuje organizacje pracodawców funkcjonujące współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ porównuje ze sobą cele i formy działania związków zawodowych i organizacji pracodawców;	▪ przedstawia tradycje ruchu spółdzielczego w Polsce; ▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. roli związków zawodowych we współczesnych państwach demokratycznych; ▪ interpretuje przepisy prawne określające zasady prowadzenia	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę, np. na temat roli związków zawodowych we współczesnych państwach demokratycznych, oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji; ▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat wybranych związku zawodowego,

		typowych dla związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów zawodowych; ▪ wyjaśnia, czym jest grupa interesu; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące związków zawodowych, organizacji pracodawców, samorządów zawodowych i spółdzielni.	▪ wyjaśnia, czym jest lobbing; ▪ interpretuje przepisy prawne dotyczące funkcjonowania spółdzielni, związków zawodowych, organizacji pracodawców i samorządów zawodowych w Rzeczypospolitej Polskiej.	lobbingu.	organizacji pracodawców, samorządu zawodowego lub spółdzielni.
Temat lekcji: Kultura polityczna					

▪ elementy kultury politycznej ▪ kultura polityczna jednostki ▪ typy kultury politycznej ▪ kultura polityczna w Polsce	▪ podaje przykłady zachowań świadczących o poziomie kultury politycznej w danym społeczeństwie.	▪ wyjaśnia, czym jest kultura polityczna społeczeństwa; ▪ charakteryzuje poszczególne typy kultury politycznej w ujęciu klasycznym; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [dane statystyczne, tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące postaw przyjmowanych przez członków społeczeństwa polskiego wobec instytucji publicznych i	▪ charakteryzuje proces kształtowania się kultury politycznej jednostki ▪ i społeczeństwa; ▪ analizuje – z wykorzystaniem wyników badań opinii publicznej – kulturę polityczną wybranych społeczeństw, grup społecznych lub formacji politycznych.	▪ charakteryzuje typy polityków według klasyfikacji Maxa Webera; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat, np. kultury politycznej współczesnego społeczeństwa polskiego.	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę, np. na temat kultury politycznej współczesnego społeczeństwa polskiego, i aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty; ▪ przeprowadza na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną promującą wartości, działania lub postawy właściwe dla obywatelskiej kultury politycznej;
---	---	--	--	---	--

		polityków.			
Temat lekcji: Postawy i zachowania polityczne					
- partycypacja polityczna - formy partycypacji politycznej - demokracja uczestnicząca - aktywność wyborcza - zgromadzenia publiczne - petycje - nieposłuszeństwo obywatelskie	- podaje przyczyny absencji wyborczej we współczesnych państwach demokratycznych, w tym w Polsce; - wymienia formy konwencjonalnej partycypacji politycznej w Rzeczypospolitej Polskiej; - podaje przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa.	- wyjaśnia znaczenie terminów „frekwencja wyborcza” i „absencja wyborcza”; - odczytuje z różnych źródeł informacje dotyczące frekwencji wyborczej w Polsce; - podaje przykłady czynników, które wpływają na zmianę preferencji politycznych wyborców w Rzeczypospolitej Polskiej; - wyjaśnia, czym jest partycypacja polityczna; - wymienia formy niekonwe	- porównuje frekwencję wyborczą w Polsce i w innych państwach demokratycznych; - uzasadnia, że korzystanie przez obywateli z praw i wolności politycznych jest konieczne dla właściwego funkcjonowania demokracji; - charakteryzuje główne formy partycypacji politycznej: konwencjonalną, niekonwencjonalną, symboliczną; - wyjaśnia, na czym polega demokracja uczestnicząca; - interpretuje przepisy prawne dotyczące różnych form partycypacji politycznej.	- porównuje i ocenia różne formy partycypacji politycznej; - charakteryzuje i ocenia różne sposoby podnoszenia frekwencji wyborczej w państwach demokratycznych; - buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np.: - znaczenia partycypacji politycznej we współczesnej Polsce, - historycznym i współczesnym przejawom obywatelskiego nieposłuszeństwa.	- organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np.: - znaczeniu partycypacji politycznej we współczesnej Polsce; - historycznym i współczesnym przejawom obywatelskiego nieposłuszeństwa, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.

		ncjonalnej partycypacji politycznej w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ podaje historyczne i współczesne przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa; ▪ wymienia podstawowe cechy obywatelskiego nieposłuszeństwa; ▪ sporządza według wzoru przykładową petycję.			
Temat lekcji: Media masowe					
▪ rodzaje mediów masowych ▪ funkcje mediów ▪ media społecznościowe ▪ czwarta	▪ podaje przykłady mediów masowych; ▪ wymienia główne funkcje mediów; ▪ podaje przykłady dowodzące, że media wywierają wpływ na sprawowanie władzy.	▪ wyjaśnia, jaką rolę odgrywają współczesne media w debacie publicznej; ▪ zbiera i przedstawia informacje	▪ przedstawia główne etapy rozwoju mediów masowych; ▪ porównuje funkcjonowanie mediów w państwach demokratycznych i niedemokratycznych [autorytarnych	▪ charakteryzuje i ocenia funkcjonowanie wybranych mediów społecznościowych; ▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat	▪ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat przypadków ograniczania wolności mediów we współczesnych państwach demokratycznych

władza ▪ media a debata publiczna ▪ media w Polsce ▪ media w państwach totalitarnych i autorytarnych		na temat przebiegu debaty publicznej dotyczącej wybranego problemu; ▪ omawia główne funkcje mediów; ▪ charakteryzuje główne typy mediów działających w Polsce; ▪ charakteryzuje wybrany tygodnik społeczno-polityczny wychodzący w Polsce – z uwzględnieniem grupy odbiorców, formy przekazu, orientacji ideologicznej, typu własności; ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „media	i totalitarnych]; ▪ wykazuje, że poziom krytycyzmu mediów często zależy od ich orientacji politycznej.	wpływu mediów społecznościowych na: - na życie młodych ludzi w Polsce, - funkcjonowanie społeczeństw demokratycznych, - przemiany społeczno-polityczne na świecie; - charakter debaty publicznej w Polsce.	i niedemokratycznych; ▪ organizuje debatę na forum społeczności szkolnej na temat wpływu mediów społecznościowych na: - życie młodych ludzi w Polsce, - funkcjonowanie społeczeństw demokratycznych, - przemiany społeczno-polityczne na świecie; - charakter debaty publicznej w Polsce, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
---	--	---	---	--	--

		masowe”, „media społecznościowe”, „czwarta władza”; ▪ podaje przykłady kontroli realizowanej przez media wobec organów władzy; ▪ odczytuje z różnorodnych źródeł [tabele, wykresy i schematy przedstawiające wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące mediów masowych.			
Temat lekcji: Przekazy medialne					
▪ fakty i opinie ▪ weryfikacja źródeł	▪ odróżnia w przekazach medialnych fakty od opinii; ▪ podaje przykłady	▪ wymienia podstawowe mechanizmy	▪ dokonuje krytycznej analizy wybranego przekazu medialnego;	▪ porównuje różnorodne przekazy medialne	▪ przygotowuje i przeprowadza, np. na forum

informacji ▪ fake newsy ▪ propaganda ▪ bańka informacyjna ▪ manipulacja w mediach ▪ mechanizmy manipulacji medialnej ▪ etyka dziennikarska ▪ Rada Etyki Mediów ▪ kampanie społeczne	manipulacji stosowanych w przekazach medialnych; ▪ wymienia podstawowe zasady etyki dziennikarskiej; ▪ podaje przykłady zagrożeń wynikających z bezkrytycznego korzystania ze współczesnych mediów.	manipulacji wykorzystywane w mediach; ▪ wymienia zasady krytycznej analizy przekazów medialnych; ▪ przedstawia rolę Rady Etyki Mediów w Polsce; ▪ właściwie posługuje się pojęciami: „propaganda”, „manipulacja”, „bańka informacyjna”, „kampania społeczna”; ▪ przedstawia zagrożenia wynikające z bezkrytycznego korzystania ze współczesnych mediów; ▪ określa cechy kampanii społecznych;	▪ charakteryzuje wybrane mechanizmy manipulacji medialnej; ▪ podaje cechy propagandy; ▪ wymienia przyczyny powstawania baniek informacyjnych i zagrożenia wynikające z ich istnienia; ▪ analizuje przepisy prawne z <i>Karty etycznej mediów</i> obowiązującej w Polsce; ▪ analizuje przebieg wybranej kampanii społecznej, w tym ocenia trafność i efektywność działań podjętych w jej ramach; ▪ opracowuje ramowy program kampanii społecznej dotyczącej wybranego problemu z życia społecznego.	dotyczące wybranego problemu z życia publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem zastosowanych metod manipulacji; ▪ porównuje wybrane kampanie społeczne; ▪ ocenia, z uwzględnieniem zasad etyki dziennikarskiej, wybrany tygodnik społeczno-polityczny wydawany w Polsce.	społeczności szkolnej, kampanię społeczną dotyczącą wybranego problemu życia społecznego.
---	---	--	---	---	--

		▪ omawia poszczególne etapy realizacji kampanii społecznej; ▪ przedstawia cele i zadania wybranej kampanii społecznej; ▪ wyjaśnia, jaką rolę odgrywają media społecznościowe we współczesnym życiu politycznym.			
Temat lekcji: Opinia publiczna					
▪ istota opinii publicznej ▪ badania opinii publicznej ▪ sondaże ▪ sondaże a rzeczywistość	▪ wyjaśnia, na czym polega badanie opinii publicznej i czemu ono służy.	▪ wymienia podstawowe zasady badania opinii publicznej; ▪ omawia poszczególne etapy procesu przeprowadzania sondaży; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [tabele,	▪ charakteryzuje narzędzia wykorzystywane w badaniach opinii publicznej; ▪ przygotowuje i przeprowadza w najbliższym otoczeniu minisondaż opinii publicznej dotyczący wybranego zagadnienia; ▪ podaje przykłady	▪ analizuje możliwość wpływu opinii publicznej i postaw politycznych rozpowszechnionych w społeczeństwie na decyzje organów władzy różnego szczebla; ▪ przedstawia w tabeli lub na wykresie wyniki przeprowadzonego	▪ dokonuje krytycznej analizy dotyczącej narzędzi, które służą do badania opinii publicznej, oraz sposobów wykorzystywania wyników tego typu pomiarów.

		wykresy i schematy] informacje dotyczące wyników badań opinii publicznej; ▪ właściwie posługuje się terminami: „badanie opinii publicznej”, „sondaż”; ▪ podaje przykłady ośrodków zajmujących się badaniem opinii publicznej w Polsce.	wpływu opinii publicznej i postaw politycznych rozpowszechnionych w społeczeństwie na decyzje organów władzy różnego szczebla.	przez siebie minisondażu opinii publicznej oraz przeprowadza ich analizę.	
--	--	--	---	--	--

III. Systemy partyjne i wyborcze

Temat lekcji: Partie polityczne

▪ cechy i funkcje partii politycznych ▪ geneza partii politycznych ▪ rodzaje partii politycznych	▪ wymienia główne funkcje i formy aktywności partii politycznych w państwach demokratycznych.	▪ wymienia główne cechy demokratycznych partii politycznych; ▪ charakteryzuje główne funkcje i formy aktywności partii	▪ wymienia główne etapy ewolucji instytucjonalnej i ideologicznej partii politycznych; ▪ przedstawia typologie partii politycznych; ▪ omawia na wybranych przykładach zjawisko kryzysu partii	▪ porównuje podziały socjopolityczne występujące w Europie Zachodniej i Europie Środkowo-Wschodniej; ▪ opisuje partie polityczne z zastosowaniem diagramu Nolana;	▪ gromadzi analizuje i przedstawia informacje dotyczące zjawiska kryzysu partii mainstreamowych w Europie.
--	---	---	---	--	--

		politycznych w państwach demokratycznych; ▪ przedstawia związki między partiami politycznymi a społeczeństwem; ▪ prawidłowo posługuje się terminem „polityka bez ideologii”; ▪ rozpoznaje przejawy polityki bez ideologii.	politycznych; ▪ odczytuje z różnych źródeł [teksty narracyjne i normatywne, źródła ikonograficzne, wykresy i tabele prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące współczesnych partii politycznych.	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat roli partii politycznych w społeczeństwie demokratycznym oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.	
Temat lekcji: Systemy partyjne					
▪ rodzaje systemów partyjnych ▪ system partyjny a ustrój państwa ▪ systemy partyjne w wybranych państwach	▪ podaje główne cechy dwublokowego systemu partyjnego i systemu wielopartyjnego; ▪ wymienia główne cechy systemu monopartyjnego.	▪ wyjaśnia, czym jest system partyjny; ▪ wymienia główne cechy poszczególnych systemów partyjnych w państwach demokratycznych [systemy: dwupartyjny,	▪ wykazuje, że w państwach niedemokratycznych mogą istnieć systemy charakteryzujące się pozornym pluralizmem lub takie, w których partie nie mają realnego znaczenia; ▪ analizuje systemy partyjne w wybranych państwach	▪ porównuje zasady, uwarunkowania i konsekwencje funkcjonowania różnych systemów partyjnych w państwach demokratycznych [systemy: dwupartyjny, dwublokowy, partii dominującej, dwóch	▪ zbiera, analizuje i prezentuje informacje na temat zasad funkcjonowania systemów partyjnych w wybranych państwach demokratycznych i niedemokratycznych.

		dwublokowy, partii dominującej, dwóch partii dominujących, rozbicia wielopartyjnego, kooperacji partii]; wymienia główne cechy systemów partyjnych w państwach niedemokratycznych [systemy: monopartyjny, partii hegemonicznej].	demokratycznych.	partii dominujących, rozbicia wielopartyjnego, kooperacji partii].	
Temat lekcji: Partie polityczne w Polsce					
- status prawny partii politycznej - finansowanie partii - system partyjny w Polsce - postulaty głównych partii	- wymienia główne cechy i cele działania partii politycznych; - podaje nazwy głównych partii politycznych działających w Polsce.	- interpretuje przepisy <i>Konstytucji RP</i> dotyczące pluralizmu politycznego; - charakteryzuje partie polityczne działające współcześnie w Rzeczypospolitej Polskiej –	- charakteryzuje fazy rozwoju systemu partyjnego w Rzeczypospolitej Polskiej; - przedstawia i analizuje kryteria klasyfikacji partii politycznych w Polsce; - interpretuje przepisy prawne z <i>Ustawy o partiach politycznych</i>;	- buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat sposobów finansowania partii politycznych w Polsce; - dokonuje analizy wybranych przepisów ze statutów partii politycznych	organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat sposobów finansowania partii politycznych w Polsce oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.

politycznych		z uwzględnieniem reprezentowanych przez te ugrupowania ideologii; ▪ omawia pozycję poszczególnych partii politycznych w Polsce w świetle ostatnich wyborów parlamentarnych; ▪ odczytuje z różnych źródeł [tabele, wykresy i schematy prezentujące wyniki badań opinii publicznej, źródła ikonograficzne i narracyjne] informacje dotyczące stosunku społeczeństwa polskiego	▪ analizuje zasady finansowania partii politycznych w Polsce.	działających w Polsce.	
--------------	--	---	---	------------------------	--

		do partii politycznych.			
Temat lekcji: Opozycja polityczna					
- funkcje opozycji politycznej - zadania opozycji - rodzaje opozycji - opozycja w Polsce	- wyjaśnia, czym jest opozycja polityczna; - wymienia partie należące do opozycji politycznej w Polsce.	- wymienia funkcje opozycji politycznej i przykłady realizowanych przez nią zadań; - rozdziela podstawowe rodzaje opozycji; - podaje przykłady ograniczania praw opozycji we współczesnej polityce.	- wyjaśnia, na czym polega różnica między opozycją polityczną a opozycją parlamentarną; - charakteryzuje rolę opozycji politycznej w wybranych procedurach sprawowania władzy; - wyjaśnia znaczenie terminów: „obstrukcja parlamentarna”, „koabitacja”; - omawia – na współczesnych przykładach – przypadki ograniczania praw opozycji.	- charakteryzuje różne rodzaje opozycji politycznej; - analizuje dyskurs współczesnej opozycji dotyczący ograniczania jej praw i ocenia trafność argumentów zgłaszanych przez polityków opozycyjnych.	dokonyuje krytycznej analizy współczesnych podziałów w politycznych w Polsce.
Temat lekcji: Wybory i systemy wyborcze					
- zasady wyborcze - funkcje wyborów - system większościowy - system proporcjonalny	- wymienia konstytucyjne zasady wyborcze; - podaje przykłady organów władzy publicznej wyłanianych w wyborach; - podaje przykłady naruszania zasad regulujących procedury wyborcze;	- przedstawia funkcje wyborów w państwach demokratycznych i niedemokratycznych; - wyjaśnia	- wyjaśnia znaczenie terminów: „równość formalna”, „równość materialna”, „wybory pluralne”, „nierówna reprezentacja”, „gerrymandering”; - porównuje funkcje wyborów w państwach	- porównuje ze sobą poszczególne systemy wyborcze; - porównuje różne metody przeliczania głosów w systemie proporcjonalnym i przedstawia konsekwencje ich	gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat systemów wyborczych w wybranych państwach świata.

ny ▪ system mieszany	▪ podaje główne cechy systemów wyborczych: proporcjonalnego i większościowego.	podstawowe zasady wyborcze; ▪ rozpoznaje systemy wyborcze: większościowy, proporcjonalny i mieszany; ▪ właściwie posługuje się terminem „próg wyborczy” [„klauzura zaporowa”]; ▪ przedstawia wpływ systemów wyborczych na kształt systemów partyjnych; ▪ przedstawia rozwiązania prawne w systemie proporcjonalnym, które sprzyjają personalizacji wyborów i stabilności rządu.	demokratycznych i niedemokratycznych; ▪ przedstawia metody łamania zasad regulujących procedury wyborcze oraz przyczyny i skutki tego typu naruszeń; ▪ interpretuje przepisy z aktów prawnych określających zasady wyborcze.	zastosowania [metoda d’Hondta, metoda Sainte-Laguë, metoda Hare’a-Niemeyera]; ▪ analizuje argumenty na rzecz poszczególnych systemów wyborczych: większościowego, proporcjonalnego i mieszanego.	
---	--	---	--	---	--

Temat lekcji: Kampania wyborcza

▪ marketing polityczny ▪ kampania wyborcza ▪ slogany ▪ plakaty ▪ ulotki ▪ spoty ▪ memy ▪ internet w kampanii wyborczej	▪ wymienia główne cele kampanii wyborczych; ▪ podaje przykłady form przekazu i środków perswazji wykorzystywanych w kampaniach wyborczych; ▪ podaje przykłady haseł wyborczych.	▪ wymienia główne cechy kampanii wyborczej; ▪ wymienia główne formy przekazu i środki perswazji wykorzystywane w kampaniach wyborczych; ▪ wymienia główne cechy skutecznych haseł wyborczych; ▪ wyjaśnia, jaka jest rola internetu we współczesnych kampaniach wyborczych; ▪ podaje przykłady nieetycznego wykorzystywania mediów społecznościowych w kampaniach wyborczych.	▪ analizuje wybrane elementy kampanii wyborczej [w tym hasła wyborcze, slogany, plakaty, ulotki, spoty i memy internetowe] pod kątem ich skuteczności, atrakcyjności i zgodności z programem danej partii politycznej; ▪ analizuje różnorodne materiały źródłowe dotyczące kampanii wyborczych, w tym programy wyborcze partii politycznych; ▪ wyjaśnia, na czym polega wpływ sondaży przedwyborczych na wynik wyborów.	▪ porównuje strategie wybranych partii politycznych w kilku ostatnich kampaniach wyborczych; ▪ wyjaśnia, z czego wynikają różnice między wynikami wyborów a wynikami sondaży przedwyborczych.	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą zasad, które powinny być przestrzegane przez uczestników kampanii wyborczych w państwie demokratycznym, oraz bierze aktywny udział w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.
---	---	--	---	--	---

IV. Ustroje polityczne współczesnych państw

Temat lekcji: Sprawowanie władzy

▪ podmioty władzy ▪ podział organów państwowych ▪ środki sprawowania władzy ▪ systemy sprawowania władzy [demokratyczny, autokratyczny] ▪ przywództwo ▪ przywództwo polityczne ▪ cechy przywódców politycznych	▪ wyjaśnia, na czym polega sprawowanie władzy; ▪ podaje przykłady działań wykonywanych w ramach sprawowania władzy; ▪ wymienia przykładowe cechy przywódców politycznych w państwie demokratycznym.	▪ wymienia podmioty sprawujące władzę; ▪ wskazuje środki sprawowania władzy; ▪ wymienia cechy pożądane u przywódców politycznych w państwie demokratycznym.	▪ omawia cechy pożądane u przywódców politycznych w państwie demokratycznym; ▪ porównuje sposoby sprawowania władzy w państwach demokratycznym i niedemokratycznym; ▪ na podstawie literatury [np. fragmentów rozprawy <i>Księżę</i> Niccolò Machiavellego lub reportażu <i>Cesarz</i> Ryszarda Kapuścińskiego] wskazuje podstawowe mechanizmy sprawowania władzy.	▪ porównuje różne style przywództwa politycznego.	▪ dokonuje krytycznej analizy przywództwa politycznego na podstawie literatury np. fragmentów tekstu <i>Księżę</i> Niccolò Machiavellego lub fragmentów tekstu <i>Cesarz</i> Ryszarda Kapuścińskiego.
--	---	---	--	---	---

Temat lekcji: Monarchie i republiki

▪ forma rządu ▪ forma państwa ▪ monarchia dziedziczna ▪ monarchia	▪ podaje typy współczesnych monarchii; ▪ wymienia współczesne monarchie europejskie; ▪ podaje podstawowe formy funkcjonowania głowy	▪ wymienia cechy współczesnych monarchii absolutnych, konstytucyjnych	▪ porównuje współczesne monarchie absolutne, konstytucyjne i parlamentarne; ▪ analizuje normy dotyczące sukcesji we	▪ analizuje informacje dotyczące funkcjonowania kolegiatnej głowy państwa w wybranych	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą zagadnienia przyszłości
--	---	---	--	---	--

▪ elekcyjna ustroje polityczne współczesnych monarchii ▪ typy współczesnych monarchii ▪ monarcha ▪ kompetencje głowy państwa we współczesnych monarchiach ▪ sukcesja ▪ porządek sukcesji ▪ elekcja ▪ rola głowy państwa w republice ▪ funkcje prezydenta ▪ wybór prezydenta ▪ kolegialne głowy państwa	państwa we współczesnych republikach [organ jednoosobowy, organ kolegialny].	parlamentarnych; ▪ właściwie posługuje się terminami „forma rządu” i „forma państwa”; ▪ przedstawia sposoby wyboru głowy państwa wykorzystywane we współczesnych republikach; ▪ wymienia klasyczne kompetencje głowy państwa we współczesnych systemach republikańskich; ▪ charakteryzuje podstawowe formy funkcjonowania głowy państwa we współczesnych republikach [organ jednoosobowy, organ	współczesnych monarchiach; ▪ porównuje znaczenie terminów „forma rządu” i „forma państwa”; ▪ podaje przykłady kolegialnych organów pełniących funkcję głowy państwa; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące organów pełniących funkcję głowy państwa w różnych systemach rządów i różnych państwach.	państwach świata; ▪ gromadzi i przedstawia informacje na temat kompetencji głowy państwa w wybranej monarchii współczesnej; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do głowy państwa w wybranych państwach świata.	monarchii we współczesnym świecie [uczniowie rozważają problem na przykładzie monarchii brytyjskiej], a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.
--	---	---	---	--	---

		kolegialny].			
Temat lekcji: Władza ustawodawcza					
▪ parlament ▪ parlament jednoizbowy ▪ parlament dwuizbowy ▪ proces legislacyjny ▪ funkcjonowanie parlamentu ▪ organy wewnętrzne parlamentu ▪ mandat parlamentarny ▪ immunitet parlamentarny	▪ wyjaśnia, czym jest parlament; ▪ wymienia funkcje parlamentu w państwie demokratycznym; ▪ właściwie posługuje się terminami: „mandat” i „immunitet”.	▪ charakteryzuje funkcje legislatywy w państwie demokratycznym: ▪ ustrojodawczą, ustawodawczą, kontrolną i kreacyjną; ▪ rozróżnia od siebie struktury parlamentu: monokameralną i bikameralną; ▪ rozpoznaje dwa podstawowe tryby pracy parlamentu; ▪ właściwie posługuje się terminami: „inicjatywa ustawodawcza”, „proces legislacyjny”, „legislatywa”; ▪ wyjaśnia, na czym polega	▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy ustawodawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach; ▪ porównuje immunitety parlamentarne: formalny i materialny; ▪ analizuje wady i zalety immunitetów parlamentarnych: formalnego i materialnego; ▪ wymienia konsekwencje stosowania mandatu wolnego i mandatu związanego.	▪ omawia uwarunkowania wpływające na funkcjonowanie bikameralnych parlamentów; ▪ przedstawia argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat wad i zalet monokameralnej i bikameralnej struktury parlamentu; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji wybranych państw świata odnoszące się do władzy ustawodawczej.	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą problemów związanych z władzą ustawodawczą we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji; ▪ gromadzi, analizuje, porównuje i przedstawia informacje na temat parlamentów w wybranych państwach świata [struktura, zasady regulujące proces legislacyjny, organizacja wewnętrzna].

		zasada jawności obrad parlamentu; ▪ wyjaśnia, na czym polegają mandat wolny i mandat związany; ▪ wyjaśnia, na czym polega immunitet parlamentarny.			
Temat lekcji: Władza wykonawcza					
▪ modele władzy wykonawczej ▪ głowa państwa ▪ rząd ▪ sposoby wyłaniania rządu ▪ odpowiedzialność polityczna ▪ koalicja rządowa ▪ typy koalicji rządowych ▪ rząd mniejszości	▪ wyjaśnia, na czym polegają zadania władzy wykonawczej; ▪ podaje przykłady organów władzy wykonawczej; ▪ wyjaśnia, jaką rolę odgrywają w państwie demokratycznym głowa państwa oraz premier/kancelarz; ▪ wymienia etapy typowego procesu tworzenia rządu.	▪ właściwie posługuje się terminami: „egzekutywa”, „wotum zaufania”; ▪ rozróżnia dwa modele władzy wykonawczej: monokratyczny i dualistyczny; ▪ wyjaśnia, na czym polega odpowiedzialność polityczna [indywidualna i kolegialna]; ▪ wyjaśnia, na czym polega	▪ porównuje sposób powoływania rządu w Republice Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej; ▪ porównuje rozwiązania regulujące kwestię odpowiedzialności politycznej w Republice Federalnej Niemiec i Federacji Rosyjskiej; ▪ porównuje sytuację rządów mniejszościowych i większościowych, z uwzględnieniem ich stabilności i dostępnych im możliwości działania; ▪ porównuje	▪ porównuje różne typy koalicji rządowych; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji wybranych państw świata odnoszące się do władzy wykonawczej.	▪ dokonuje krytycznej analizy funkcjonowania organów władzy wykonawczej w wybranych państwach świata.

wy ▪ współrzędnie		funkcjonowanie rządów: koalicyjnego, większościowego i mniejszościowego; ▪ przedstawia mechanizmy tworzenia koalicji gabinetowych; ▪ wymienia różne możliwe typy relacji między głową państwa a rządem; ▪ wyjaśnia, na czym polega zjawisko koabitacji, odwołując się do przykładów znanych z Republiki Francuskiej; ▪ charakteryzuje relacje między premierem i jego gabinetem a monarchą w Wielkiej	funkcjonowanie koalicji rządowych w Republice Federalnej Niemiec i Republice Francuskiej; ▪ odczytuje z różnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące władzy wykonawczej w różnych systemach rządów i różnych państwach.		
------------------------------	--	---	---	--	--

		Brytanii.			
Temat lekcji: Systemy polityczne					
▪ system parlamentar no- -gabinetowy ▪ system prezydencki ▪ system kanclerski ▪ system semiprezyde ncki ▪ system parlamentar no- komitetowy ▪ system superprezyd encki	▪ przyporządkowuje do wybranych państw [Wielka Brytania, Francja, Niemcy, Szwajcaria, USA, Rosja] funkcjonujące w nich systemy rządów; ▪ podaje typowe cechy systemów parlamentarno- gabinetowego i prezydenckiego.	▪ wyjaśnia, czym jest system polityczny; ▪ określa, które systemy rządów dominują na poszczególnych kontynentach; ▪ wymienia podstawowe cechy systemów: - parlamentarno- gabinetowego, - prezydenckiego , - kanclerskiego, -	▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące wybranych systemów rządów; ▪ charakteryzuje pozycję i kompetencje głowy państwa w systemach prezydenckim i superprezydenckim; ▪ porównuje pozycję i kompetencje szefa rządu w systemach parlamentarno- gabinetowym i kanclerskim; ▪ wymienia rozwiązania charakterystyczne dla systemów rządów	▪ ze sobą elementy klasycznych systemów rządów: - uprawnienia głowy państwa, - relacje głowy państwa z rządem, - relacje między organami władzy ustawodawczej i wykonawczej; ▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do systemów rządów w wybranych państwach świata.	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na temat wybranych systemów rządów we współczesnych państwach demokratycznych oraz aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji, budując odpowiednie argumenty i kontrargumenty.

		semiprezydenc kiego, - parlamentarno- komitetowego, - superprezydenc kiego; ▪ charakteryzuje podstawowe rozwiązania ustrojowe [organy, ich kompetencje i łączące je wzajemne zależności] funkcjonujące w Wielkiej Brytanii, we Francji, w Niemczech, Szwajcarii, USA i Rosji.	funkcjonujących w Wielkiej Brytanii, we Francji, w Niemczech, USA, Szwajcarii i Rosji.		
Temat lekcji: Współczesne ustroje terytorialno-prawne					
▪ państwo jednolite, ▪ państwo złożone ▪ federacja ▪ konfederacja	▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między państwem unitarnym a złożonym; ▪ wymienia przykłady państw o złożonej strukturze terytorialno-prawnej; ▪ podaje przykłady	▪ podaje przykłady państw unitarnych i złożonych we współczesnym świecie;	▪ charakteryzuje sytuację terytoriów autonomicznych w wybranych państwach europejskich; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy,	▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do ustrojów	▪ gromadzi, prezentuje i analizuje informacje na temat współczesnych procesów dezintegracji

▪ unia realna ▪ terytorium autonomiczne ▪ dezintegracja państw złożonych ▪ władze regionalne	terytoriów autonomicznych funkcjonujących w Europie i na świecie; ▪ wymienia przykłady procesów dezintegracyjnych przebiegających we współczesnej Europie.	▪ wymienia podstawowe rodzaje państw złożonych; ▪ wymienia przyczyny ustanawiania terytoriów autonomicznych ; ▪ wyjaśnia, na czym polega autonomia; ▪ przedstawia kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w wybranych państwach federalnych i unitarnych [Republika Francuska, Królestwo Hiszpanii, Republika Federalna Niemiec i Konfederacja Szwajcarska]; ▪ przedstawia	teksty narracyjne] informacje dotyczące procesów dezintegracji terytorialnej we współczesnym świecie; ▪ porównuje rozwiązania terytorialno-prawne występujące w państwach złożonych różnego typu; ▪ porównuje kompetencje i znaczenie organów władzy regionalnej w wybranych państwach federalnych i unitarnych [Republika Francuska, Królestwo Hiszpanii, Republika Federalna Niemiec i Konfederacja Szwajcarska].	terytorialno-prawnych funkcjonujących w Republice Francuskiej, Królestwie Hiszpanii, Republice Federalnej Niemiec, Konfederacji Szwajcarskiej i w innych państwach świata; ▪ formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na temat szans i zagrożeń wynikających z procesów dezintegracji terytorialnej w wybranych państwach współczesnych.	terytorialnej w Europie i na świecie; ▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą szans i zagrożeń wynikających z procesów dezintegracji terytorialnej we współczesnym świecie, a także bierze aktywny udział w zainicjowanej dyskusji.
---	---	---	---	--	---

		przyczyny i przejawy procesów dezintegracyjnych we współczesnej Europie; ▪ właściwie posługuje się terminami: „agresja”, „implozja”, „secesja”, „likwidacja państwa”.			
Temat lekcji: Systemy polityczne państw niezachodnich					
▪ reżim polityczny ▪ metody sprawowania władzy ▪ reżim demokratyczny ▪ reżim autorytarny ▪ reżim totalitarny ▪ reżim hybrydowy ▪ wskaźnik demokratyz	▪ podaje przykłady zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania demokracji; ▪ wymienia przykładowe cechy państw autorytarnego i totalitarnego; ▪ podaje historyczne i współczesne przykłady państw autorytarnych i totalitarnych.	▪ rozpoznaje przejawy zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania demokracji; ▪ wymienia cechy państw autorytarnego i totalitarnego; ▪ charakteryzuje reżim hybrydowy; ▪ przedstawia cechy wybranego	▪ porównuje cechy państw totalitarnych i autorytarnych; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące systemów politycznych funkcjonujących w państwach niezachodnich; ▪ na podstawie danych statystycznych ukazujących wskaźnik demokracji w różnych państwach ocenia	▪ interpretuje przepisy prawne z konstytucji i innych źródeł normatywnych odnoszące się do systemów politycznych funkcjonujących w wybranych państwach niezachodnich; ▪ wyjaśnia, na czym polegają metody badania jakości demokracji [na	▪ gromadzi, prezentuje i analizuje informacje na temat wybranych niezachodnich reżimów: demokratycznego, hybrydowego i niedemokratycznego.

acji		niezachodniego reżimu demokratycznego lub hybrydowego [np. reżimu w Wielonarodowym Państwie Boliwia, Republice Indii, Republice Południowej Afryki czy Republice Singapuru]; ▪ przedstawia cechy wybranego niezachodniego reżimu niedemokratycznego [np. w Arabii Saudyjskiej, Białorusi, Chinach, Koreańskiej Republice Ludowo-Demokratycznej i Turkmenistanie]	poziom przestrzegania standardów demokratycznych na świecie.	przykładzie wskaźnika demokracji].	
------	--	---	--	------------------------------------	--

V. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej

Temat lekcji: *Konstytucja RP*

▪ geneza uchwalenia <i>Konstytucji RP</i> ▪ cechy <i>Konstytucji RP</i> ▪ preambuła <i>Konstytucji RP</i> ▪ zasady ustrojowe w <i>Konstytucji RP</i> ▪ stany nadzwyczajne w Polsce	▪ podaje cechy polskiej konstytucji; ▪ wymienia zasady konstytucyjne; ▪ wyjaśnia znaczenie zasad dotyczących: - suwerenności narodu, - podziału i równowagi władz.	▪ wyjaśnia, czym <i>Konstytucja RP</i> różni się od innych źródeł powszechnie obowiązującego prawa w Polsce; ▪ wyjaśnia, na czym polegają szczególna treść, szczególna forma i szczególna moc <i>Konstytucji RP</i>; ▪ przedstawia rodzaje stanów nadzwyczajnych w Polsce; ▪ właściwie posługuje się terminami: „preambuła”, „nowelizacja konstytucji”; ▪ wyjaśnia znaczenie zasad ustrojowych zawartych w <i>Konstytucji RP</i>;	▪ analizuje treść preambuły <i>Konstytucji RP</i>; ▪ na podstawie schematów, tekstów narracyjnych odczytuje informacje dotyczące <i>Konstytucji RP</i>; ▪ prawidłowo posługuje się jednostkami redakcyjnymi <i>Konstytucji RP</i>; ▪ przedstawia warunki wprowadzania stanów nadzwyczajnych w Polsce; ▪ interpretuje przepisy prawne <i>Konstytucji RP</i>.	▪ charakteryzuje genezę uchwalenia obowiązującej <i>Konstytucji RP</i>; ▪ charakteryzuje cechy i strukturę polskiej ustawy zasadniczej; ▪ analizuje zasady ograniczania praw i wolności człowieka w okresie stanów nadzwyczajnych.	▪ organizuje na terenie szkoły kampanię społeczną propagującą znajomość zasad <i>Konstytucji RP</i>.
--	--	---	---	--	--

		- zasady republikańskiej formy rządu, - zasady demokratycznego państwa prawa, - zasady unitarnej formy państwa, - zasady suwerenności narodu, - zasady konstytucjonalizmu, - zasady gwarancji praw i wolności, - zasady podziału i równowagi władz, - zasady pluralizmu politycznego i społecznego, - zasady decentralizacji władzy publicznej, - zasady			
--	--	---	--	--	--

		samorządności, - zasady społecznej gospodarki rynkowej.			
Temat lekcji: Procedury demokratyczne w Polsce					
▪ wybory ▪ zasady wyborów w Polsce ▪ organy wybierane w Polsce ▪ przymiotniki wyborcze ▪ ordynacja wyborcza ▪ demokracja bezpośrednia ▪ referendum ▪ inicjatywa ludowa ▪ partycypacja ▪ konsultacje ▪ informowanie	▪ wyjaśnia znaczenie wyborów w państwie demokratycznym; ▪ wymienia konstytucyjne zasady dotyczące wyborów w Polsce; ▪ wyjaśnia, czym są referendum i inicjatywa ludowa.	▪ omawia konstytucyjne zasady dotyczące wyborów w Polsce; ▪ wymienia obowiązujące w Polsce zasady przeprowadzania wyborów do Sejmu RP, Senatu RP, Parlamentu Europejskiego, organów samorządu terytorialnego; ▪ właściwie posługuje się terminami: „czynne prawo wyborcze”, „bierne prawo wyborcze”, „większość	▪ porównuje zasady i procedury przeprowadzania wyborów do Sejmu RP, Senatu RP, Parlamentu Europejskiego i organów samorządu terytorialnego oraz na Prezydenta RP; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące procedur demokratycznych w Polsce; ▪ wyjaśnia co to znaczy, że wynik referendum jest wiążący; ▪ przedstawia zasady organizacji referendum różnego typu w Polsce; ▪ wyjaśnia, jakie są zasady realizacji inicjatywy ludowej w Polsce\.	▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i <i>Kodeksu wyborczego</i>; ▪ porównuje zasady organizacji referendum różnego typu w Polsce.	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej kampanię społeczną mającą na celu np. zwiększenie poziomu partycypacji obywatelskiej wśród uczniów.

		względna”, „większość bezwzględna”, „okręg wyborczy”, „obwód głosowania”, „mandat”, „próg wyborczy”, „partycypacja”; ▪ wyjaśnia, na czym polega partycypacja; ▪ wyjaśnia wpływ przeprowadzania konsultacji i informowania społeczeństwa przez organy władzy na poziom partycypacji obywatelskiej w Polsce.			
Temat lekcji: Parlament RP					
▪ Sejm RP ▪ Senat RP ▪ funkcje polskiego parlamentu ▪ organy Sejmu RP	▪ wymienia główne kompetencje i funkcje Sejmu RP i Senatu RP; ▪ wymienia podstawowe prawa i zadania posłów i senatorów; ▪ wyjaśnia, na czym polega	▪ charakteryzuje główne kompetencje i funkcje Sejmu RP i Senatu RP; ▪ wymienia główne organy	▪ przygotowuje wystąpienie dotyczące sprawy, której poświęcone były obserwowane przez niego obrady Sejmu RP lub Senatu RP;	▪ charakteryzuje relacje między legislatywą a egzekutywą w Polsce; ▪ interpretuje przepisy prawne	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę dotyczącą np.: - instytucji immunitetu poselskiego,

▪ i Senatu RP ▪ Zgromadzenie Narodowe ▪ Marszałkowie Sejmu i Senatu RP ▪ komisje parlamentarne ▪ Marszałek Sejmu, Marszałek Senatu ▪ Prezydium Sejmu, Prezydium Senatu ▪ Konwent Seniorów ▪ głosowanie w polskim parlamencie ▪ rodzaje większości parlamentarnej ▪ kluby i koła poselskie ▪ mandat posła/senatora ▪ immunitet	▪ immunitet parlamentarny; wymienia organy tworzące Zgromadzenie Narodowe.	Sejmu RP i Senatu RP; ▪ wymienia główne zasady funkcjonowania parlamentu w Polsce; ▪ wyjaśnia, czym jest mandat wolny; ▪ wyjaśnia, jaka jest struktura Zgromadzenia Narodowego; ▪ wymienia główne kompetencje Zgromadzenia Narodowego; ▪ podaje zasady określające poszczególne większości parlamentarne: zwykłą, bezwzględną, kwalifikowaną; ▪ wymienia podmioty decydujące o skróceniu kadencji Sejmu	▪ przedstawia skład i główne zadania organów Sejmu RP i Senatu RP; ▪ omawia sytuacje, w których następuje wygaśnięcie mandatu poselskiego lub senatorskiego; ▪ porównuje immunitet materialny z immunitetem formalnym; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej] informacje dotyczące polskiego parlamentu.	z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Sejmu RP, Senatu RP i Zgromadzenia Narodowego; ▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji dotyczącej np. - instytucji immunitetu poselskiego, - roli Senatu RP, - postulatów likwidacji lub reformy Senatu RP.	- roli Senatu RP, - postulatów likwidacji lub reformy Senatu RP, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
--	--	---	--	--	--

parlamentar ny		RP; ▪ wyjaśnia znaczenie terminów: „mandat poselski”, „mandat senatorski”, „kadencja”, „klub poselski”, „koło poselskie”, „kworum”; ▪ sporządza, na podstawie własnych obserwacji, notatkę prasową o przebiegu wybranych obrad Sejmu RP lub Senatu RP.			
Temat lekcji: Prezydent RP					
▪ pozycja ustrojowa Prezydenta RP ▪ funkcje Prezydenta RP ▪ kompetencje	▪ wymienia funkcje i kompetencje Prezydenta RP; ▪ wyjaśnia, co to jest kontrasygnata; ▪ wymienia osoby, które sprawowały urząd Prezydenta RP po 1989 roku.	▪ charakteryzuje funkcje i kompetencje Prezydenta RP; ▪ charakteryzuje rolę Prezydenta RP: - w polityce zagranicznej,	▪ charakteryzuje relacje między Prezydentem RP a Radą Ministrów, Sejmem RP i Senatem RP; ▪ charakteryzuje relacje pomiędzy Prezydentem RP a organami władzy sądowniczej;	▪ buduje argumenty i kontrargumenty w dyskusji poświęconej np. kwestii ewentualnego wzmocnienia pozycji ustrojowej Prezydenta RP;	▪ organizuje na forum społeczności szkolnej debatę poświęconą np. kwestii ewentualnego wzmocnienia pozycji ustrojowej Prezydenta RP oraz

Prezydenta RP ▪ zadania Prezydenta RP ▪ prerogatywy Prezydenta RP ▪ odpowiedzialność Prezydenta RP		- jako zwierzchnika sił zbrojnych, - w sprawach związanych z bezpieczeństwem państwa; ▪ omawia zasady odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta RP; ▪ wymienia źródła prawa wydawane przez Prezydenta RP; ▪ wyjaśnia znaczenie zasady kontrasygnaty; ▪ określa rolę prerogatyw dla pozycji ustrojowej Prezydenta RP.	▪ wykazuje, że w Polsce funkcjonują niektóre elementy systemu semiprezynckiego; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące Prezydenta RP.	▪ wyjaśnia, czym jest delikt konstytucyjny; ▪ charakteryzuje źródła prawa wydawane przez Prezydenta RP; ▪ interpretuje przepisy prawne z Konstytucji RP i innych źródeł normatywnych odnoszące się do Prezydenta RP.	aktywnie uczestniczy w zainicjowanej dyskusji.
Temat lekcji: Rada Ministrów RP					
▪ pozycja ustrojowa Rady Ministrów ▪ kompetencje	▪ przedstawia skład Rady Ministrów RP; ▪ podaje kompetencje Rady Ministrów RP; ▪ wymienia podstawowe	▪ wymienia zadania Prezesa Rady Ministrów; ▪ omawia poszczególne	▪ porównuje zasady i mechanizmy regulujące wyłanianie rządu w Rzeczypospolitej Polskiej z analogicznymi	▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych	▪ gromadzi, analizuje, prezentuje informacje na temat pracy wybranych ministrów

e Rady Ministrów ▪ skład Rady Ministrów ▪ zadania Prezesa Rady Ministrów ▪ procedury powołania rządu ▪ odpowiedzialność Rady Ministrów ▪ wotum nieufności ▪ wotum zaufania ▪ działy administracji rządowej ▪ struktura administracji publicznej ▪ administracja zespolona ▪ administracja niesespolona ▪ wojewodowie	elementy procedury powoływania Rady Ministrów; ▪ wyjaśnia, czym jest wotum nieufności; ▪ wymienia zasady postępowania obowiązujące urzędnika służby cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej.	sposoby powoływania Rady Ministrów; ▪ wymienia sytuacje, w których premier składa dymisję Rady Ministrów; ▪ przedstawia zasady uchwalania konstruktywnego wotum nieufności i wotum nieufności wobec poszczególnych ministrów; ▪ omawia zasady konstytucyjnej odpowiedzialności członków rządu; ▪ wymienia podstawowe obszary działania rządu; ▪ charakteryzuje strukturę administracji	procedurami obowiązującymi w Republice Federalnej Niemiec; ▪ charakteryzuje relacje między Radą Ministrów a Prezydentem RP, Sejmem RP i Senatem RP; ▪ wyjaśnia, na czym polega różnica między administracją zespoloną a administracją niesespoloną; ▪ omawia zasady organizacji służby cywilnej w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ wykazuje, że w Polsce występują elementy systemów parlamentarno-gabinetowego i kanclerskiego; ▪ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej] informacje	odnoszące się do Rady Ministrów i pozostałych organów administracji publicznej; ▪ porównuje ze sobą procedury powoływania Rady Ministrów RP [procedura I, II i III]; ▪ charakteryzuje poszczególne działy administracji rządowej.	i ministerstw w Rzeczypospolitej Polskiej.
---	---	---	--	---	---

służba cywilna		publicznej w Polsce; - charakteryzuje rolę wojewody i wymienia jego zadania; - wyjaśnia, czym jest służba cywilna, i wymienia jej zadania.	dotyczące Rady Ministrów RP i innych organów administracji publicznej.		
Temat lekcji: Sądy i trybunały					
- władza sądownicza - wymiar sprawiedliwości - konstytucyjne zasady działania wymiaru sprawiedliwości - struktura sądownictwa w Polsce - Sąd Najwyższy - sądy powszechne - sądy administracyjne	- wyjaśnia znaczenie zasad dotyczących niezawisłości sędziów i niezależności sądów; - omawia strukturę sądownictwa w Rzeczypospolitej Polskiej; - wymienia zadania Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego.	- wyjaśnia, na czym polega różnica między władzą sądowniczą a wymiarem sprawiedliwości; - charakteryzuje konstytucyjne zasady regulujące funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości: - zasadę instancyjności, - zasadę udziału obywateli w postępowaniu sądowym,	- analizuje konstytucyjne gwarancje niezawisłości sędziowskiej; - wymienia zasady powoływania ławników i charakteryzuje ich rolę w postępowaniu sądowym; - odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne] informacje dotyczące sądów i trybunałów w Rzeczypospolitej Polskiej; - przedstawia procedurę postawienia danej osoby przed Trybunałem Stanu; - omawia procedurę	- formułuje argumenty i kontrargumenty w dyskusji na tematy dotyczące zasad funkcjonowania systemu sądownictwa w Polsce i jego ewentualnej reformy; - wyjaśnia, jakie jest znaczenie Trybunału Konstytucyjnego w polskim systemie prawnym, odwołując się do przykładów rozstrzygniętych przez niego spraw;	- gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat struktury i zadań wybranego sądu powszechnego; - organizuje na forum społeczności szkolnej debatę na tematy dotyczące zasad funkcjonowania systemu sądownictwa w Polsce i jego ewentualnej reformy, a także aktywnie uczestniczy w zainicjowanej

jne ▪ Naczelny Sąd Administracyjny ▪ Trybunał Konstytucyjny ▪ sędziowie Trybunału Konstytucyjnego ▪ Trybunał Stanu ▪ Krajowa Rada Sądownictwa		- zasadę jednolitości sądów, - zasadę prawa do sądu, - zasadę jawności postępowania sądowego; ▪ omawia zadania Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego; ▪ przedstawia strukturę Sądu Najwyższego; ▪ wymienia zadania sądów rejonowego, okręgowego i apelacyjnego; ▪ charakteryzuje zadania i strukturę sądownictwa	kontroli konstytucyjności źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Rzeczypospolitej Polskiej; ▪ charakteryzuje strukturę i przedstawia sposób powoływania Krajowej Rady Sądownictwa.	▪ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do sądów i trybunałów; ▪ omawia zasady powoływania członków Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego, Trybunału Stanu, Naczelnego Sądu Administracyjnego.	dyskusji.
--	--	--	--	---	------------------

		administracyjne go; ■ wymienia kompetencje Krajowej Rady Sądownictwa.			
Temat lekcji: Organy kontroli państwowej i ochrony prawa					
■ Najwyższa Izba Kontroli ■ Rzecznik Praw Obywatelskich ■ Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji ■ prokuratura	■ wymienia zadania Najwyższej Izby Kontroli i Rzecznika Praw Obywatelskich; ■ wymienia zadania prokuratury.	■ wymienia podmioty kontrolowane przez NIK i określa zakres kontroli przeprowadzanych przez ten organ; ■ charakteryzuje sposób powoływania Rzecznika Praw Obywatelskich oraz przedstawia jego zadania i formy podejmowanych przez niego aktywności; ■ wymienia zadania Krajowej Rady Radiofonii i	■ charakteryzuje organizację Najwyższej Izby Kontroli; ■ omawia warunki składania skargi do Rzecznika Praw Obywatelskich; ■ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badań opinii publicznej] informacje dotyczące organów kontroli państwowej i ochrony prawa.	■ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do organów kontroli państwowej i ochrony prawa.	■ gromadzi, analizuje i prezentuje informacje na temat np.: - zakresu wybranej kontroli przeprowadzonej przez NIK i jej wyników, - zadań i form aktywności Rzecznika Praw Obywatelskich.

		Telewizji; ■ charakteryzuje strukturę prokuratury i wymienia jej zadania; ■ wymienia obowiązki prokuratora.			
Temat lekcji: Samorząd terytorialny w Polsce					
■ struktura samorządu terytorialnego ■ zadania samorządu terytorialnego ■ organy samorządu terytorialnego i ich kompetencje ■ gmina ■ powiat ■ województwo ■ zadania własne ■ zadania zlecone	■ wyjaśnia, czym jest samorząd terytorialny; ■ wymienia szczeble i główne organy samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej; ■ podaje przykładowe źródła dochodu samorządu terytorialnego; ■ wymienia zadania gminy.	■ wyjaśnia znaczenie zasad regulujących działania samorządu terytorialnego w Polsce [zasady subsydiarności i decentralizacji]; ■ wymienia zadania poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej; ■ wymienia źródła dochodów jednostek samorządu	■ charakteryzuje strukturę i kompetencje poszczególnych organów samorządu terytorialnego [w gminie, powiecie i województwie]; ■ przedstawia uprawnienia nadzorcze premiera, wojewody i regionalnych izb obrachunkowych wobec organów samorządu terytorialnego; ■ odczytuje z dostępnych źródeł [schematy, teksty narracyjne, tabele i wykresy prezentujące wyniki badania opinii publicznej] informacje	■ interpretuje przepisy prawne z <i>Konstytucji RP</i> i innych źródeł normatywnych odnoszące się do samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej; ■ porównuje organizację władzy w gminach różnego typu; ■ przedstawia strukturę subwencji ogólnej.	■ prezentuje strukturę budżetu swojej gminy [źródła dochodu, wydatki, sposób uchwalenia uchwały budżetowej, formy kontroli realizacji budżetu]; ■ organizuje wycieczkę edukacyjną do urzędu gminy, na której terenie znajduje się jego szkoła; ■ przygotowuje przykładowy wniosek dotyczący budżetu partycypacyjnego swojej gminy.

▪ finansowanie jednostek samorządu terytorialnego ▪ budżet ▪ nadzór nad działaniami samorządu terytorialnego		▪ terytorialnego; omawia zasady tworzenia budżetu jednostek samorządu terytorialnego.	dotyczące samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej.		
--	--	---	---	--	--

Opracowanie: Barbara Furman